

Проф. др Драган Јовашевић

МАЛОЛЕТНИЧКО КРИВИЧНО ПРАВО

Ниш, 2011.

Проф. др Драган Јовашевић
редовни професор Правног факултета у Нишу

МАЛОЛЕТНИЧКО КРИВИЧНО ПРАВО

Издавач

Центар за публикације
Правног факултета у Нишу

За издавача

Проф. др Предраг Димитријевић. декан

Рецензенти

Проф. др Миодраг Симовић, редовни професор
Правног факултета у Бања Луци
Проф. др Војислав Ђурђић, редовни професор Правног факултета у Нишу
Проф. др Владан Јолцић, научни саветник Института за
криминолошка и социолошка истраживања у Београду

Графичка обрада

Ненад Милошевић

Тираж

150

Штампа

СВЕН Ниш

ISBN 978-86-7148-144-1

© ЦЕНТАР ЗА ПУБЛИКАЦИЈЕ, ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ У НИШУ,
ТРГ КРАЉА АЛЕКСАНДРА 11, 18000 НИШ

ПРЕДГОВОР

Почетком 2006. године (тачније 1. јануара) у Републици Србији ступило је на снагу ново малолетничко (материјално, процесно и извршно) кривично законодавство. Тиме је на посебан и оригиналан начин уређен положај малолетника у кривичном праву. Тако је отпочела нова страница у развоју кривичног права уопште наше Републике, односно учињен је капитални заокрет у успостављању и функционисању модерне правне државе и владавине права. На тај начин је конституисана нова грана казненог права, али и нова наставн дисциплина са низом специфичности и оригиналних решења – малолетничко кривично право.

Ово монографско дело је настало као резултат дугогодишњег интензивног бављења аутора различитим кривичноправним, пенолошким и криминално-политичким аспектима сузбијања криминалитета, а посебно облицима и видовима сузбијања и спречавања малолетничког криминалитета. У основи ових напора се налази посебан кривичноправни положај малолетника као учинилаца кривичних дела и систем мера друштвене реакције према малолетницима у виду: кривичних санкција, али и неформалних мера, те посебан систем и организација малолетничког кривичног правосуђа.

Основни појмови и институције односе на специфичности малолетничког кривичног права изложени су на бази позитивноправних решења која су садржана у: 1) Кривичном закону Републике Србије (КЗ РС) и 2) Закону о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (ЗОМУКД). Текст је поткрепљен бројним теоријским схватањима домаће, али и иностране кривичноправне теорије, правним схватањима кривичноправне праксе најзначајнијих судова у Републици, као и компаративним решењима савремених кривичних закона или законика, нарочито оних који су донети у последње време чиме је подигнут ниво актуелности, али и озбиљног научног промишљања.

То је условило да је овај рад подобан за коришћење не само од стране студената основних, дипломских и докторских студија на правним, рехабилитацијским и криминалистичким факултетима, али и од стране других лица која се у процесу школовања или стручног усавршавања, као и свакодневног рада сусрећу са малолетницима као учиниоцима кривичних дела, односно малолетницима као жртвама (оштећеним лицима) код појединих кривичних дела.

Београд, септембар 2011. године

Аутор

САДРЖАЈ

Глава прва

ПОЈАМ, СИСТЕМ И ИЗВОРИ

МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА	5
1. ПОЈАМ МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА	5
2. СИСТЕМ МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА.....	8
3. ИЗВОРИ МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА	9

Глава друга

КАРАКТЕРИСТИКЕ МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА

1. КАРАКТЕРИСТИКЕ МАТЕРИЈАЛНОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА	13
2. КАРАКТЕРИСТИКЕ ПРОЦЕСНОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА.....	19
3. УТИЦАЈ МЕЂУНАРОДНИХ ПРАВНИХ АКТА НА ДОМАЋЕ МАЛОЛЕТНИЧКО КРИВИЧНО ПРАВО	24

Глава трећа

ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА

1. РАЗВОЈ МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА У СВЕТУ	28
1. СТАРИ ВЕК	28
2. СРЕДЊИ ВЕК	29
3. НОВИ ВЕК	29
2. РАЗВОЈ МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА У СРБИЈИ ДО 20. ВЕКА	31
1. СРЕДЊИ ВЕК	31
2. ДОБА СТВАРАЊА СРПСКЕ ДРЖАВЕ У 19. ВЕКУ.....	31
3. РАЗВОЈ МАЛОЛЕТНИЧКОГ КРИВИЧНОГ ПРАВА У СРБИЈИ У 20. ВЕКУ	33
1. ДОБА ИЗМЕЂУ ДВА РАТА	33
2. ВРЕМЕ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА.....	35

Глава четврта

КРИВИЧНОПРАВНИ СТАТУС МАЛОЛЕТНИКА

1. ПОЈАМ И ВРСТЕ МАЛОЛЕТНИХ УЧИНИЛАЦА КРИВИЧНИХ ДЕЛА.....	40
1. УЗРАСТ МАЛОЛЕТНИКА.....	40
2. ВРСТЕ МАЛОЛЕТНИКА	44

2. ВАСПИТНИ НАЛОЗИ	45
1. ПОЈАМ И СВРХА ВАСПИТНИХ НАЛОГА	46
2. ВРСТЕ ВАСПИТНИХ НАЛОГА	50
3. ПРИМЕНА ВАСПИТНИХ НАЛОГА У УПОРЕДНОМ ПРАВУ	54
1. Босна и Херцеговина	55
2. Канада	57
3. Македонија	59
4. Немачка	61
5. Словенија	62
6. Француска	63
7. Црна Гора	63
3. ПОЛОЖАЈ МЛАЂИХ ПУНОЛЕТНИХ ЛИЦА У КРИВИЧНОМ ПРАВУ	64
4. ПОЛОЖАЈ МАЛОЛЕТНИКА КАО ЖРТАВА КРИВИЧНИХ ДЕЛА	67

Глава пета

КРИВИЧНЕ САНКЦИЈЕ ЗА МАЛОЛЕТНЕ УЧИНИОЦЕ КРИВИЧНИХ ДЕЛА

1. ПОЈАМ И СВРХА МАЛОЛЕТНИЧКИХ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА	71
1. ПОЈАМ МАЛОЛЕТНИЧКИХ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА	71
2. СВРХА МАЛОЛЕТНИЧКИХ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА	72
2. ВРСТЕ МАЛОЛЕТНИЧКИХ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА	76
3. МАЛОЛЕТНИЧКЕ КРИВИЧНЕ САНКЦИЈЕ У УПОРЕДНОМ ПРАВУ	78
1. БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	78
2. МАКЕДОНИЈА	81
3. НЕМАЧКА	82
4. РУСКА ФЕДЕРАЦИЈА	83
5. СЛОВЕНИЈА	84
6. ХРВАТСКА	85
7. ЦРНА ГОРА	89
4. ПОЈАМ И ВРСТЕ ВАСПИТНИХ МЕРА	91
5. ПРИМЕНА ОПШТИХ ИНСТИТУТА КРИВИЧНОГ ПРАВА КОД ВАСПИТНИХ МЕРА	94
1. ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ ЗА ДЕЛА У СТИЦАЈУ	94
2. УСЛОВНИ ОТПУСТ	95

3. Урачунавање лишења слободе у кривичну санкцију	96
4. Правне последице осуде	97
5. Евиденција о изреченим мерама.....	97
6. Рехабилитација.....	98
7. Гашење кривичне санкције.....	99

Глава шеста

ПОЈЕДИНЕ ВАСПИТНЕ МЕРЕ

1. МЕРЕ УПОЗОРЕЊА И УСМЕРАВАЊА	101
1. Судски укор	102
2. Посебне обавезе	103
2.1. Појам и врсте посебних обавеза.....	103
2.2. Изрицање посебних обавеза	104
2.3. Однос посебних обавеза и васпитних налога	106
2. МЕРЕ ПОЈАЧАНОГ НАДЗОРА.....	107
1. Појачан надзор од стране родитеља, усвојиоца или стараоца.....	108
2. Појачан надзор у другој породици.....	110
3. Појачан надзор органа старатељства	111
4. Појачан надзор уз дневни боравак у одговарајућој установи за васпитавање и образовање малолетника.....	112
5. Посебне обавезе уз појачани надзор.....	113
3. ЗАВОДСКЕ МЕРЕ	114
1. Упућивање у васпитну установу.....	116
2. Упућивање у васпитно поправни дом.....	118
3. Упућивање у посебну установу за лечење и оспособљавање	119
4. ОБУСТАВА ИЗВРШЕЊА И ЗАМЕНА ВАСПИТНЕ МЕРЕ	120

Глава седма

КАЗНА МАЛОЛЕТНИЧКОГ ЗАТВОРА

1. ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ КАЗНЕ МАЛОЛЕТНИЧКОГ ЗАТВОРА	123
1. Појам казне малолетничког затвора	123
2. Карактеристике казне малолетничког затвора	125
2. УСЛОВИ ЗА ИЗРИЦАЊЕ КАЗНЕ МАЛОЛЕТНИЧКОГ ЗАТВОРА.....	128
3. ИЗВРШЕЊЕ КАЗНЕ МАЛОЛЕТНИЧКОГ ЗАТВОРА.....	131
4. КАЗНА МАЛОЛЕТНИЧКОГ ЗАТВОРА У УПОРЕДНОМ ПРАВУ	132

1. АУСТРИЈА	132
2. БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА	133
3. КАЗАХСТАН	134
4. МАЂАРСКА	135
5. МАКЕДОНИЈА	136
6. НЕМАЧКА	137
7. НОРВЕШКА	138
8. РУСКА ФЕДЕРАЦИЈА	139
9. СЛОВЕНИЈА	140
10. УКРАЈИНА	140
11. ФИНСКА	142
12. ХРВАТСКА	143
13. ЦРНА ГОРА	144
14. ШВЕДСКА	145

Глава осма

МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ

1. ПОЈАМ И КАРАКТЕРИСТИКЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ	146
2. ВРСТЕ МЕРА БЕЗБЕДНОСТИ	147
3. ПОЈЕДИНЕ МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ	150
1. ОБАВЕЗНО ПСИХИЈАТРИЈСКО ЛЕЧЕЊЕ И ЧУВАЊЕ У ЗДРАВСТВЕНОЈ УСТАНОВИ	151
2. ОБАВЕЗНО ПСИХИЈАТРИЈСКО ЛЕЧЕЊЕ НА СЛОБОДИ	152
3. ОБАВЕЗНО ЛЕЧЕЊЕ НАРКОМАНА	153
4. ОБАВЕЗНО ЛЕЧЕЊЕ АЛКОХОЛИЧАРА	155
5. ЗАБРАНА УПРАВЉАЊА МОТОРНИМ ВОЗИЛОМ	156
6. ОДУЗИМАЊЕ ПРЕДМЕТА	157
7. ПРОТЕРИВАЊЕ СТРАНЦА ИЗ ЗЕМЉЕ	158
8. ЈАВНО ОБЈАВЉИВАЊЕ ПРЕСУДЕ	159
9. ЗАБРАНА ПРИБЛИЖАВАЊА И КОМУНИКАЦИЈЕ СА ОШТЕЋЕНИМ	160
10. ЗАБРАНА ПРИСУСТВОВАЊА ОДРЕЂЕНИМ СПОРТСКИМ ПРИРЕДБАМА	161

Глава девета

ПОСТУПАК ИЗРИЦАЊА И ИЗВРШЕЊА

МАЛОЛЕТНИЧКИХ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА

1. НАДЛЕЖНОСТ СУДА	163
--------------------------	-----

2. ПРИНЦИПИ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА	164
3. ТОК КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА	166
1. ПОКРЕТАЊЕ КРИВИЧНОГ ПОСТУПКА.....	166
2. ПРИПРЕМНИ ПОСТУПАК.....	169
3. ПОСТУПАК ПРЕД ВЕЋЕМ ЗА МАЛОЛЕТНИКЕ	173
4. ПОСТУПАК ПО ПРАВНИМ ЛЕКОВИМА.....	175
4. ИЗВРШЕЊЕ МАЛОЛЕТНИЧКИХ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА	176
1. ИЗВРШЕЊЕ ВАСПИТНИХ МЕРА	179
2. ПРАВА И ПОГОДНОСТИ МАЛОЛЕТНИКА	185
3. ДИСЦИПЛИНСКО КАЖЊАВАЊЕ МАЛОЛЕТНИКА	186
4. ПОМОЋ ПОСЛЕ ИЗВРШЕЊА МАЛОЛЕТНИЧКИХ КРИВИЧНИХ САНКЦИЈА.....	188

Глава десета

МАЛОЛЕТНИЧКО КРИВИЧНО ПРАВО У СУДСКОЈ ПРАКСИ

1. ВАСПИТНЕ МЕРЕ	189
1. ПРИМЕНА ВАСПИТНИХ МЕРА	189
2. МЕРЕ ПОЈАЧАНОГ НАДЗОРА.....	193
3. ЗАВОДСКЕ ВАСПИТНЕ МЕРЕ	196
4. ИЗМЕНА ИЛИ ОБУСТАВА ИЗВРШЕЊА ВАСПИТНИХ МЕРА	199
2. КАЗНА МАЛОЛЕТНИЧКОГ ЗАТВОРА.....	201
3. КРИВИЧНЕ САНКЦИЈЕ ЗА МЛАЂА ПУНОЛЕТНА ЛИЦА	204
4. ПРИТВОР У ПОСТУПКУ ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА	212
5. ОБУСТАВА ПОСТУПКА ПРЕМА МАЛОЛЕТНИЦИМА	214
ЛИТЕРАТУРА	217